

**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

A.

Έτσι λοιπόν κάθε ειδικός αποφεύγει την υπερβολή και την έλλειψη και ψάχνει να βρει το μέσον και αυτό προτιμά (τελικά), και το μέσον όχι το σε σχέση με το πράγμα, αλλά το σε σχέση προς εμάς.

Αν λοιπόν η κάθε τέχνη με αυτόν τον τρόπο εκπληρώνει σωστό το έργο της, έχοντας στραμμένο το βλέμμα της προς το μέσον και κατευθύνοντας προς αυτό (όλα) τα έργα της (γι' αυτό και συνηθίζουν να λένε στο τέλος για όλα τα πετυχημένα έργα ότι δεν είναι δυνατό έργο ούτε να αφαιρέσουμε ούτε να προσθέσουμε (τίποτε σ' αυτά), γιατί η υπερβολή και η έλλειψη φθείρουν το σωστό (την τελειότητα), ενώ η μεσότητα το διασώζει και οι καλοί τεχνίτες, όπως λέμε, εργάζονται έχοντας το βλέμμα τους στραμμένο προς αυτό), και (αν) η αρετή είναι, όπως και η φύση, ακριβέστερη και ανώτερη από κάθε τέχνη, τότε (λέω πως η αρετή) θα έχει ως στόχο της το μέσον. Φυσικά, μιλώ για (εννοώ) την ηθική αρετή, γιατί αυτή αναφέρεται στα πάθη και στις πράξεις, και σ' αυτά υπάρχει υπερβολή, και έλλειψη και το μέσον.

B1. Προκειμένου να απαντήσει στο ερώτημα πώς θα γίνει ο άνθρωπος αγαθός και ικανός να εκτελεί το έργο του καλά θεωρεί ότι **πρέπει να κάνει πρώτα κατανοητή την έννοια της μεσότητας.**

Αναφέρει λοιπόν, ότι «σε καθετί που παρουσιάζει συνοχή και μπορεί να διαιρεθεί μπορούμε να πάρουμε ένα κομμάτι μεγαλύτερο από το άλλο, ένα κομμάτι μικρότερο ή ένα κομμάτι ίσο με το άλλο». Αν δούμε αυτό που λέει ο φιλόσοφος αναφορικά **για παράδειγμα με μία ευθεία, που είναι ένα μέγεθος διαιρετό επ' άπειρον**, μπορούμε όντως να πάρουμε: **α) ένα κομμάτι μεγαλύτερο (πλειόν), β) ένα κομμάτι μικρότερο (έλαττον) ή γ) ένα κομμάτι ίσο με το άλλο (ἴσον).**

Το σημείο που θα χωρίζει **τα δύο ίσα κομμάτια** μπορούμε να θεωρήσουμε ότι είναι **το αντικειμενικό μέσο** (το σε σχέση προς τα πράγματα) αφού απέχει εξίσου από τα δύο άκρα, **το μέσο δηλαδή το «κατ' αυτό τὸ πρᾶγμα».** Σε σχέση προς εμάς όμως το σημείο αυτό είναι ένα από τα ενδεχόμενα μέσα. Αυτό συμβαίνει γιατί **ο αριθμός των υποκειμενικών μέσων** (των μέσων δηλαδή «πρὸς ἡμᾶς») μπορεί να θεωρηθεί ακόμη και **άπειρος αφού σχετίζεται με τον αριθμό των ατόμων και το κάθε άτομο έχει το δικό του «μέσον».**

Η διαίρεση αυτή λοιπόν, μπορεί να γίνει ή **«κατ' αυτό τὸ πρᾶγμα», δηλαδή με αντικειμενικά κριτήρια, ή «πρὸς ἡμᾶς», δηλαδή με**

υποκειμενικά κριτήρια. Ειδικότερα, για να διαιρέσουμε την ευθεία σε δύο ίσα, θα βρούμε το μέσο ανάμεσα στην υπερβολή και την έλλειψη. Κι αυτό γίνεται με δύο τρόπους:

α) Το μέσο, η μεσότητα **«κατ' αὐτό τὸ πρᾶγμα» (αντικειμενική):** είναι αυτό που απέχει ίση απόσταση από τα δύο άκρα της ευθείας, **είναι το μέσο «κατά την αριθμητική αναλογία», είναι το αντικειμενικό μέσο, που είναι ένα και το αυτό για όλους.**

β) Το μέσο **«πρὸς ἡμᾶς»,** σε σχέση με μας, **το υποκειμενικό μέσο:** είναι **εκείνο που δεν είναι ούτε υπερβολικό ούτε λειψό, ούτε πλεονάζει ούτε είναι λιγοστό για μένα.** Αυτό δεν είναι ούτε ένα ούτε το ίδιο για όλους.

Αν τα δέκα είναι πολλά, το «πλείον», και τα δύο είναι λίγα, το «ἔλαττον», τότε το μέσο **«κατ' αὐτό τὸ πρᾶγμα», «κατά την αριθμητική αναλογία»** είναι το **ἕξι.** Το μέσο όμως **«πρὸς ἡμᾶς»** δεν πρέπει να το ορίσουμε με τον ίδιο τρόπο, γιατί, αν για κάποιον αθλητή π.χ. ποσότητα φαγητού δέκα «μνῶν» είναι πολύ μεγάλη και δύο «μνῶν» λίγη, τότε ο γυμναστής, αν βρει το μέσο με αντικειμενικά κριτήρια (**«κατ' αὐτό τὸ πρᾶγμα»**), πρέπει να συστήσει ποσότητα φαγητού ἕξι «μνῶν», μια ποσότητα που μπορεί να είναι για άλλον μεγάλη, για άλλον λίγη και για άλλον κανονική. Για τον γνωστό π.χ. ολυμπιονίκη αθλητή **Μίλωνα** (σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο: *μεγάλος αθλητής από τον Κρότωνα, τη γνωστή ελληνική αποικία στην Κάτω Ιταλία. Έζησε στον 6ο αι. π.Χ. Η αρχαιότητα μιλούσε με θαυμασμό για τη μεγάλη του δύναμη*) η ποσότητα είναι λίγη, για έναν όμως αθλητή που μόλις αρχίζει να, γυμνάζεται είναι μεγάλη.

Έτσι το μέσο **«πρὸς ἡμᾶς»** είναι διαφορετικό από το μέσο **«κατ' αὐτό τὸ πρᾶγμα»** και γίνεται με μια άλλη λογική, όχι της αριθμητικής αναλογίας, αλλά με κριτήριο και μέτρο **εμᾶς τους ίδιους, τη φύση μας.** Όταν το άτομο βρει το μέσο με τη δική του λογική, τότε επιλέγει το υποκειμενικό μέσο, κάνει **«προαίρεσιν».** Επομένως, για τον Αριστοτέλη **«η ηθική αρετή είναι προσωπική υπόθεση του καθενός»,** αφού δέχτηκε ότι **υπάρχει η υποκειμενική, η ξεχωριστή για κάθε άτομο μεσότητα.** Ο καθένας λοιπόν **«αναζητά για τον εαυτό του το δικό του μέσον και ορίζει ο ίδιος στον εαυτό του τον τρόπο με τον οποίο θα το πετύχει».**

Από αυτά που μόλις αναφέραμε καταλαβαίνουμε ότι αφού τα άτομα βρίσκουν το μέσο με τη δική τους λογική είναι φυσικό να επιλέγουν το μέσο το **«πρὸς ἡμᾶς».** **Άρα η μεσότητα που έχει σχέση με την ηθική αρετή είναι η υποκειμενική μεσότητα.**

B2. Ας δούμε πρώτα απ' όλα τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην επιστήμη- τέχνη, στη φύση και στην αρετή. Το κοινό στοιχείο που ενυπάρχει μέσα σ' αυτές τις έννοιες είναι το γεγονός ότι και οι τρεις έχουν τη δυνατότητα δημιουργίας κάποιας μορφής:

- ◇ η τέχνη μορφοποιεί το υλικό της,
- ◇ η φύση δημιουργεί επίσης μορφές,
- ◇ η αρετή δίνει μορφή στην προσωπικότητα του ανθρώπου,

Αν συγκρίνουμε επομένως, τις τρεις αυτές έννοιες μεταξύ τους θα καταλήξουμε στα εξής:

- ◆ η αρετή είναι ανώτερη από την τέχνη, γιατί μορφοποιεί στην ουσία του τον άνθρωπο.
- ◆ η φύση είναι ανώτερη από την τέχνη και γι' αυτό **ή τέχνη μιμείται την φύσιν.**

Είδαμε επομένως, ότι ο φιλόσοφος προκειμένου να αποδείξει ότι η αρετή έχει ως στόχο της τη μεσότητα, τη συγκρίνει με τη φύση και την τέχνη και καταλήγει στο ότι η αρετή και η φύση είναι ανώτερες από κάθε τέχνη. Σχολιάζοντας τα αποτελέσματα της σύγκρισης αυτής μεταξύ τους που μόλις αναφέραμε θα επισημαίναμε το εξής: λέγοντας ότι η τέχνη μιμείται τη φύση και γι' αυτό είναι κατώτερη από αυτήν εννοούμε ότι τα όντα της φύσης από τη στιγμή που γεννιούνται, κινούνται αθέλητα προς την τελειώσή τους (το τέλος) προς την τελειότερη μορφή τους ενώ τα έργα της τέχνης τα οποία είναι δημιουργήματα των ανθρώπων δεν μπορούν να αλλάξουν και παραμένουν αμετάβλητα. Αυτό αναφέρει και ο Ασπάσιος ένας από τους πιο σημαντικούς σχολιαστές του Αριστοτέλη λέγοντας: «ή φύσις ἀμείνων τῆς τέχνης, μιμείται γὰρ ἡ τέχνη τὴν φύσιν...».

Ο ίδιος σχολιαστής αναφέρει και το εξής «ή δὲ ἀρετὴ τελειότης φύσεως καὶ κατωρθωμένη φύσις...». Το χωρίο αυτό μπορούμε να θεωρήσουμε ότι διευκρινίζει το πρώτο αποτέλεσμα της σύγκρισης που έγινε, αυτό δηλ. που έχει να κάνει με την αρετή, μιας και μέσω αυτού καταλαβαίνουμε ότι η αρετή είναι μια φυσική ιδιότητα οδηγημένη με επιτυχία στο στόχο της και γι' αυτό είναι σίγουρα ανώτερη από κάθε τέχνη.

B3. (Πριν από όλα όμως ο Αριστοτέλης χρειαζόταν να κάνει μια σημαντικότερη διάκριση. Ας παρακολουθήσουμε....σε ηθικές και διανοητικές) σελίδα 152 και 153 σχολικού βιβλίου.

B4. Αναλογία: λόγος, υπόλογος, δυσλεξία, δυσλεκτικός
Ληπτέον : λήψη, λήμμα, λαβή, εργολαβία, παραλήπτης, επιλήψιμος
Αιρείται : αίρεση, αναφαίρετος, διαιρετός, αυθαίρετος
Άγουσα: αγωγή, χορηγός, αγέλη, άξονας, παιδαγωγός
Προσθείνει: υπόθεση, ταξιθέτης, πρόσθεση

Μετάφραση αίδακτου κειμένου

Εγώ λοιπόν, έθεσα (επεσήμανα) την κατηγορία όσο μπορούσα καλύτερα γνωρίζω καλά ότι από τη μια άλλοι από τους ακροατές απορούν πώς κάποτε έτσι ακριβώς (τόσο εξονυχιστικά) μπόρεσα να βρω τα αδικήματα αυτών, ενώ από την άλλη αυτός γελά εις βάρος μου (με χλευάζει) επειδή δεν έχω πει ούτε το ελάχιστο από τα κακά που υπάρχουν σε αυτούς. Εσείς λοιπόν, αφού αναλογιστείτε και αυτά που έχουν λεχθεί και πολύ περισσότερο όσα έχουν παραλειφθεί να ψηφίσετε εναντία σε αυτόν (να τον καταδικάσετε) αφού λάβετε υπόψη ότι είναι ένοχος σύμφωνα με τη γραπτή καταγγελία και ότι είναι μεγάλη ευτυχία το να απαλλαγεί η πόλη από τέτοιου είδους πολίτες. Διάβασε σε αυτούς τους νόμους και τους όρκους και τη γραπτή καταγγελία.

Γ1α.

Καταγελῶεν

Είπετε

Εξευρίσκειν

Καταψηφιούνται

Παραλέλειπται

Γ1β.

Ταύταις

Αμαρτήμασιν

Μάλα

Μεγίστας

(ω)πόλι

Γ2α.

Των ακροωμένων = έναρθρη επιθ. Μετοχή ως γενική διαιρετική στο άλλοι

Εξευρεῖν = τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα εδυνήθην.

Τούτων = γεν. υποκειμενική στο αμαρτήματα

Αυτού = αντικείμενο στο ρήμα καταψηφίσασθε

Ενθυμηθέντες = επιρρηματική χρονική μετοχή (δηλώνει το προτερόχρονο)

Τοιούτων = επιθ. προσδιορισμός στο πολιτών

Γ2β.

«**όπως ποθ' ...αμαρτήματα**» : δευτερ. ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση. Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα όπως και εκφέρεται με έγκλιση οριστική επειδή δηλώνει κάτι το πραγματικό. Έχει θέση αντικειμένου στο ρήμα θαυμάζουσι.

«**ότι ουδέ πολλοστόν ...κακών**» : δευτερ. επιρρηματική αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον σύνδεσμο ότι (δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία-εξαρτάται από το ρήμα ψυχικού πάθους καταγελά) και εκφέρεται με έγκλιση οριστική επειδή δηλώνει αιτιολογία αντικειμενικά αποδεκτή. Λειτουργεί ως επιρ. προσδιορισμός της αιτίας.